

1. บทนำ

โครงการเสริมพัฒนาชนบทอำเภอสิเกา ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนให้ดำเนินงานจากกองทุนพัฒนาท้องถิ่นไทย-แคนาดา ในช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2532 ก็หมดสิ้นลงแล้ว และงานติดตามประเมินผลโครงการพัฒนานี้โดยทีมประเมินฯ ก็จะหมดภาระกิจ เมื่อส่งรายงานฉบับสุดท้ายนี้เสร็จ

ในส่วนแรกของบทนำ จะแนะนำความเป็นมาของโครงการเสริมพัฒนาฯ เพื่อผู้อ่านจะได้ใช้เป็นพื้นฐานพิจารณาผลการดำเนินการได้ชัดเจนยิ่งขึ้น. ทั้งยังจะเป็นการแนะนำโครงการพัฒนาดังกล่าวให้รู้จักกันกว้างขวางยิ่งขึ้น สำหรับผู้ที่บังเอิญมาอ่านรายงานประเมินผลฉบับนี้เข้า. สำหรับอีกส่วนหนึ่งของบทนำจะบอกกล่าวถึงวัตถุประสงค์และหลักการ แนวทางการติดตามประเมินผลที่ทำอยู่ในโครงการนี้.

1.1 ความเป็นมาของโครงการเสริมพัฒนาฯ

โครงการเสริมพัฒนาฯ เป็นกิจกรรมแรกสุดของสมาคมพัฒนาฯ 1/ ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนพัฒนาชนบท (อพช) ที่ถือกำเนิดขึ้นที่จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2528. ด้วยประสบการณ์และตระหนักถึงปัญหาชนบทยากจนที่แพร่ขยายไปทั่วภูมิภาค ในขณะที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาวประมงที่อาศัยตามแนวชายฝั่งทะเล ซึ่งยากจนและทุรกันดารเป็นอย่างมาก กลุ่มเอกชนพัฒนาชนบทกลุ่มนี้จึงได้เลือกเอาพื้นที่อำเภอสิเกาเป็นจุดเริ่มต้นกิจกรรมพัฒนา. ทั้งยังตระหนักว่าแต่ละชุมชนได้ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้เกิดการพัฒนาโดยตลอด แม้จะถูกกดดันให้ชะงัดงั้นไปบ้าง ดังนั้นเป้าหมายของกิจกรรมจึงสมควรเป็นการ เสริม กระบวนการพัฒนาที่มีอยู่แล้วให้รอดหน้าต่อเนื่อง จึงควรจะเป็นแนวทางที่เหมาะสม. ชื่อและเป้าหมายของโครงการนี้จึงเป็น โครงการเสริมพัฒนาชนบทอำเภอสิเกา. โดยวิธีการเข้าไปทำงานร่วมกับชุมชน, สนับสนุนงบประมาณเป็นทุนหมุนเวียนใช้ในบางกิจกรรม, ประสานงานและร่วมมือกับชุมชน/กับภายนอกชุมชน เพื่อพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม, ฯลฯ เหล่านี้ ก็เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น มีอำนาจต่อรองระดับพื้นฐานเพิ่มขึ้น และก่อให้เกิดการกระทำเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตของการทำประมงพื้นบ้านที่ยาวนาน. ลักษณะของพื้นที่ดำเนินการตลอดจนกิจกรรมและผลงานจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก 2 ของรายงานนี้

1/ โครงการเสริมพัฒนาชนบทอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. 2529. รายงานผลการดำเนินงาน

1 ตุลาคม 2528 - 30 มิถุนายน 2529. สมาคมพัฒนา. จังหวัดตรัง 2 หน้า.

1.2 การติดตามประเมินผล

ว่ากันตามกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย (1) วัตถุประสงค์, (2) ประสบการณ์การเรียนรู้, และ (3) การประเมินผล นั้นเป้าหมายหลักสำคัญมากที่สุดของการประเมินผลก็คือ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนากระบวนการดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นต่อไปใหม่. และในเมื่อเป้าหมายของการพัฒนาก็คือคน ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ก็ต้องเกิดขึ้นในคนกลุ่มเป้าหมาย, จะต้องเกิดกระบวนการนี้ต่อเนื่องตลอดสาย จึงจะทำให้คนเกิดการพัฒนาได้, อย่างไรก็ตามการประเมินผลงานที่ตัวเองทำอาจจะเกิดความลำเอียง, มองแคบหรือไม่ชัด ดังนั้นถ้ามีวิทยะมิตรมาช่วยประเมินผลด้วย ก็จะก่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด.

สำหรับงานพัฒนาชนบท ซึ่งมีคนนอกองค์กรภายนอกชุมชนเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมพัฒนาด้วยนั้น การติดตามประเมินผลโดยกลุ่มบุคคลภายนอกในลักษณะที่หลายความคิด หลายสายตาช่วยกันสอดส่องดูแล ก็จะทำให้วัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการเพื่อทำงานพัฒนาที่จะทำต่อไปมีความรอบคอบ วัตถุประสงค์ไปสู่การบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกี่ยวกับงานและคนที่เกี่ยวข้อง. การเรียนรู้ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์หลายสถาน อย่างหนึ่งนั้นทำให้คนที่ร่วมในกระบวนการนี้ มีความรู้เพิ่มขึ้น มีความสามารถเพิ่มขึ้น อย่างหนึ่งนั้นกระบวนการดังกล่าวต้องทำงานร่วมกันหลายคน ทำให้แต่ละคนเรียนรู้จุดอ่อนของตนเอง จุดดีของคนอื่น ทำให้เขาลดอัตตาหลง, และอีกอย่างหนึ่งนั้นจะสามารถนำความรู้ ความสามารถ ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานที่อื่นในงานอื่นได้อีก.

ด้วยพื้นฐานความคิดดังกล่าวด้วยประการหนึ่งกระมัง จึงทำให้โครงการพัฒนาชนบทที่ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาท้องถิ่นไทย-แคนาดา จัดให้มีทีมติดตามประเมินผลโครงการขึ้นมาร่วมงานกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ. ทั้งได้ย้ำให้เห็นว่า วัตถุประสงค์ของการติดตามประเมินผลโครงการพัฒนานั้น ควรที่จะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อยกระดับการพัฒนา เป็นบทเรียนของการพัฒนาในภาครวมระหว่างโครงการ ตลอดจนเพื่อเผยแพร่บทเรียนไปสู่กลุ่มต่าง ๆ. รายละเอียดของแนวคิด วิธีการ ตลอดจนส่วนประกอบของทีม และเนื้อหาในการติดตามประเมินผลฯ ของกองทุนพัฒนาท้องถิ่นไทย-แคนาดา ก็จะคัดลอกไว้ในภาคผนวก 2 ของรายงานนี้